

Valtiovarainministeriö

Vero-osasto

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/11304/2024-VM-28

Johdanto

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain, tuloverolain ja maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta. Lausun luonnokseen sisältyvistä eräistä ehdotuksista kunnioittavasti seuraavaa.

Esitys sisältää toimia, joiden tavoitteena on vahvistaa Suomen talouskasvun edellytyksiä. Toisaalta näiden kasvutoimien rahoittamiseksi esitys sisältää myös verotusta kiristäviä toimia. Keskityn tässä lausunnossani erityisesti näihin verotusta kiristäviin toimiin, sillä vaikka ne eivät kokonaisuuden kannalta ole erityisen suuria, niihin liittyy useita periaatteellisia sekä hyvän verojärjestelmän kannalta tärkeitä kysymyksiä.

Työhuonevähennyksen osittainen poistaminen

Tuloverolakia ehdotetaan muutettaviksi siten, että omassa tai perheen käytössä olevan asunnon tai vapaa-ajan asunnon kustannukset eivät olisi palkkatulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvia vähennyskelpoisia menoja. Muiden tuloverolain mukaan verotettavien tulojen kuin palkkatulojen hankkimisesta johtuvina menoina voisi edellä mainittujen asuntojen osalta vähentää jatkossakin Verohallinnon määräämän työhuonevähennyksen määrän.

Työhuonevähennys on ns. luonnollinen vähennys, jotka vakiintuneesti ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Työhuonevähennyksen käyttö on laajentunut viime vuosina voimakkaasti. Monilla työpaikoilla omien työhuoneiden ja yhteiskäytössä olevien työpisteiden määrää on karsittu osittaisesta etätyöstä johtuen. Kun työtä on siirtynyt koteihin, tästä aiheutuu erilaisia kodin sisäisiä työhuonejärjestelyjä sekä kustannuksia, jotka ovat todellisia. Silloin kun työhuone tai muu tila on varattuna pysyvästi työn tekemiseen, sitä ei oikein voi käyttää muuhun tarkoitukseen. Ehdotuksen

mukaan kodin yhteydessä työhön varattu tila olisi verovähennyksen kannalta eri asemassa kuin kodin ulkopuolelta vuokrattu työtila, mikä herättää verotuksen johdonmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta koskevia kysymyksiä.

Olen käsitellyt työhuonevähennystä laajemmin artikkelisissani, joka julkaistaan elokuun lopussa Verotus-lehden numerossa 4/2025. Mielestäni työhuonevähennyksen poistamiselle ei ole esitetty riittävän hyvä perusteluja. Ainakin niissä tilanteissa, joissa työtä tehdään kodin yhteydessä olevassa työhuoneessa jatkuvasti, kustannukset ovat todellisia ja niiden huomiotta jättäminen riitelee hyvän verojärjestelmän periaatteiden kanssa. Tuloverotuksen tulisi kohdistua nettotuloihin.

Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen verotuksessa

Tuloverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut sekä sellaisten muiden järjestöjen jäsenmaksut, joilla sääntöjensä mukaan voi olla työmarkkinatoimintaan liittyviä tavoitteita, eivät olisi jatkossa vähennyskelpoisia menoja. Vastaavasti elinkeinotuloverolakia ja maatilatalouden tuloverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhdistyksille tai muille oikeushenkilöille, joilla voi niiden sääntöjen tai yhtiöjärjestyksen mukaan olla työmarkkinatoimintaa koskevia tavoitteita, maksetut jäsenmaksut olisivat verotuksessa vähennyskeltottomia.

Nykyisin tuloverolain 31.1 §:n kohdassa 6 säädetään, että työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia tulonhankkimisesta johtuneita menoja. Tässäkin on kysy luonnollisista vähennyksistä. Tuloverolain 95 §:n mukaan nämä maksut saadaan kuitenkin vähentää täysimääräisinä eli palkkatulosta automaattisesti viran puolesta myönnettävä 750 euron tulonhankkimisvähennys ei rajoita näiden maksujen vähennysoikeutta.

Hallitus on päättänyt tiivistää veropohjaa poistamalla työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden: jäsenmaksut eivät olisi enää vähennyskelpoisia menoja vuodesta 2026 alkaen. Verotuksellisen kohtelun yhdenmukaisuuden johdosta ehdotetaan, että jäsenmaksujen vähennyskeltottomuus koskisi varsinaisten työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen lisäksi myös sellaisten järjestöjen jäsenmaksuja, joilla voisi olla sääntöjensä mukaan työmarkkinatoimintaan liittyviä tavoitteita.

Jäsenmaksuja saavat verovelvolliset voivat saada vastineeksi välittömästi erinäisiä palveluja, toisaalta myös erilaista välillistä hyötyä. Rajanveto tässäkin suhteessa on vaikeaa, sillä ainakin suuri osa näistä palveluista ja hyödyistä ovat selkeästi työhön liittyviä. Tältäkin osin puututaan siis osittain luonnollisiin vähennyksiin, mitä voi pitää ongelmallisena.

Sivulla 39 oleva virhe ("vähentävän") korjattaneen.

Työsuhdepolkupyörien verovapaa etu

Esitysluonnoksen mukaan työsuhdepolkupyörien verovapaus poistettaisiin. Muutosta sovellettaisiin vuodesta 2026 alkaen polkupyöräetuihin, joiden käyttöönottoon työnantaja ja työntekijä olisivat sitoutuneet 24.4.2025 tai sen jälkeen. Ennen tätä sovittuihin polkupyöräetuihin sovellettaisi nykyisiä säännöksiä sopimuskauden loppuun saakka.

Vuoden 2021 alusta tuloverolain 64 §:ään lisättiin uusi säännös, jonka mukaan työnantajan työntekijälleen antama enintään 1 200 euron arvoinen polkupyöräetu on verovapaata tuloa. Verovapauden tavoitteena on ollut edistää pyöräilyn osuutta liikkumisessa. Tavoite on ilmeisen hyvin toteutunut, sillä luonnoksen mukaan työsuhdepolkupyörien käyttö on lisääntynyt selvästi veroedun käyttöönoton jälkeen ja tällä hetkellä työsuhdepyöriä on yli 100 000 kappaletta. Kuten luonnoksessa todetaan, on todennäköistä, että työsuhdepyörien käyttö vähenisi, jolloin muutoksella olisi negatiivisia vaikutuksia alan toimintaedellytyksiin, yrityksiin ja työllisyyteen.

Monet työntekijät ovat tehneet omia liikkumisvälineitä koskevia päätöksiä sekä sitoutuneet pitkäaikaisiin sopimuksiin, varmaankin luottaen verokohtelun jatkuvuuteen. Tätäkin muutosta voisi varmaan harkita vielä asiaa laajemmasta yhteiskunnallisesta perspektiivistä tarkastellen, tai ainakin pohtia sitä, tulisiko siirtymäajan olla pidempi.

Yhteenveto

Luonnos hallituksen esitykseksi kokonaisuudessaan tarkastellen sisältää elementtejä, jotka oletettavasti kannustavat työhön ja yrittämiseen, lisäten siten talouskasvua. Olen tässä lausunnossani kiinnittänyt huomiota ainoastaan eräiden vähennysten poistumiseen. Kokonaisuuden kannalta merkittävämpää on toki se, että muutoksilla haetaan kasvua sekä dynaamisia vaikutuksia, jotka ainakin osin sitten paikkaisivat verotuloja vähentymistä staattisesti laskettuna. Kuten yleisesti tiedetään, dynaamisten vaikutusten arviointi on kuitenkin vaikeaa.

Kaavailujen mukaan ansiotulojen verotusta siis ensin kevennetään, sen jälkeen eräiden vähennysten poistamisen kautta osin kiristetään. Vastaavaan fiskaaliseen lopputulemaan olisi varmaan päästy tekemällä vain hieman pienempiä veronalennuksia. Jää hieman hämäräksi, millä tavalla juuri nyt valittu menettely kokonaistarkastellen olisi parempi vaihtoehto. Kiristykset vaikuttavat hieman pistemäisiltä, eivätkä mielestäni kaikilta osin erityisen hyvin perustelluilta.

Luonnoksen sivulla 17 todetaan, että työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden, työsuhdepolkupyörien verovapaan osuuden ja työhuonevähennyksen poistamisen tavoitteena on tiivistää veropohjaa ja näin kasvattaa verotuloja. Lisäksi tavoitteena on yksinkertaistaa verojärjestelmää. Mielestäni veropohjan tiivistäminen on tässä yhteydessä hieman erikoinen muotoilu, sillä luonnollisten vähennysten kohdalla kysymys ei ole mistään veroaukosta, tai verosuunnittelun mahdollistamasta porsaanreiästä. On toki ilmeistä, että vähennysten poistuminen yksinkertaistaisi verotusta.

Ystävällisin terveisin

Reijo Knuutinen

OTT, KTM, professori, Turun yliopiston kauppakorkeakoulu